GAUDEAMUS
Journal of Law and International Governance
Danubius International University

Law Before Disaster: What I Learned in Málaga About Responsibility and the Future
Opinion Article

Anicuța Luminița Săndulescu[1]

Abstract: Drawing on my experience during an Erasmus+ mobility programme at the Faculty of Law in Málaga, this article reflects on a question that extends beyond the boundaries of environmental law: What can the law do before a known risk becomes a disaster? My academic experiences, visit to CIFAL Málaga, encounters with local biodiversity, and exposure to the city's cultural heritage showed me that legal protection should be understood not merely as a response to harm, but also as a framework for organising prevention, information-sharing, cooperation, and public accountability. My perspective is supported by recent developments in international and European law, research on climate risks, and academic literature on legal education for sustainability. The education of future legal professionals must foster the ability to understand vulnerability, interpret scientific evidence, and recognise the interdisciplinary nature of contemporary risks. International academic mobility is not merely an educational experience; it is also an opportunity for professional growth and for developing a sense of responsibility towards the communities in which the law will ultimately be applied.

Keywords: Erasmus+, legal education, international law, climate change, disaster risk reduction, prevention, international cooperation, biodiversity, social responsibility.

Considerații introductive de dincolo de sala de curs

Am plecat la Málaga cu ideea, probabil destul de obișnuită pentru un student aflat încă la începutul formării juridice, că dreptul este cel mai vizibil atunci când ceva s-a întâmplat deja, când există un prejudiciu, un conflict, o încălcare, o victimă, o

[1] Studentă în anul II, Facultatea de Drept și Guvernanță Internațională Universitatea Internațională Danubius.

Copyright: © 2026 by the authors.
Open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial (CC BY NC) license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

autoritate care trebuie să răspundă. M-am întors cu o întrebare aproape inversă. Cât de important poate fi dreptul tocmai înainte ca răul previzibil să se producă?

Mobilitatea Erasmus+ desfășurată la Facultatea de Drept din Málaga, în cadrul colaborării cu Universitatea Internațională Danubius, mi-a oferit ocazia de a privi schimbările climatice și riscurile de dezastre atât ca teme de mediu, cât și ca probleme juridice, instituționale și, mai ales, umane. Pentru acest fapt, aduc multe mulțumiri doamnei conferențiar universitar Cristina Elena Popa Tache. Ne-a însoțit în program cu multă încredere și ne-a transmis flacăra acestei cunoașteri. De aceea voi reda în continuare ceea ce acum înțeleg.

Această perspectivă este cu atât mai relevantă cu cât Europa nu discută despre un pericol abstract sau îndepărtat. Prima evaluare europeană amplă a riscurilor climatice, publicată de Agenția Europeană de Mediu în 2024, a identificat 36 de riscuri climatice majore pentru Europa, care afectează ecosistemele, hrana, sănătatea, infrastructura, resursele de apă, economia și stabilitatea financiară. Evaluarea arată că mai multe dintre aceste riscuri au ajuns deja la niveluri critice și că unele ar putea deveni catastrofale în absența unor măsuri rapide și decisive (European Environment Agency 2024)[1].

Datele mai recente confirmă caracterul concret al problemei. Raportul european privind starea climei publicat în aprilie 2026 de Copernicus Climate Change Service și Organizația Meteorologică Mondială descrie o Europă afectată de încălzire rapidă, reducerea zăpezii și gheții, temperaturi periculos de ridicate, secetă, valuri de căldură, incendii și pierderi de biodiversitate. În 2025, cel puțin 95% din suprafața Europei a înregistrat temperaturi anuale peste media de referință[2]

În acest context am înțeles mai bine o distincție esențială, un fenomen extrem nu devine dezastru numai prin intensitatea sa. Consecințele sale depind și de locul în care apare, de cine este expus, de vulnerabilitatea oamenilor și a infrastructurii, de informațiile disponibile, de pregătirea instituțiilor și de deciziile luate anterior. Raportul global al UNDRR din 2025 insistă tocmai asupra faptului că alegerile sociale, economice, teritoriale și instituționale construiesc sau reduc riscul, iar

[1] European Environment Agency (EEA). 2024. European Climate Risk Assessment. EEA Report 01/2024. Copenhagen: European Environment Agency. https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-climate-risk-assessment. Accesat la 22 octombrie 2026.

[2] World Meteorological Organization (WMO). 2026. "European State of the Climate 2025: Record Heatwaves from the Mediterranean to the Arctic, While Glaciers Shrink and Snow Cover Declines." Comunicat de presă, 29 aprilie 2026. https://wmo.int/news/media-centre/european-state-of-climate-2025-record-heatwaves-from-mediterranean-arctic-while-glaciers-shrink-and. Accesat la 22 octombrie 2026.

costurile reale ale dezastrelor sunt mult mai mari decât pierderile directe vizibile imediat după eveniment. Atunci când sunt luate în calcul efectele în cascadă și pierderile pentru ecosisteme, UNDRR estimează costul global anual la peste 2,3 trilioane de dolari[1].

Această idee mi-a schimbat felul de a formula întrebarea juridică, pentru că nu mai este suficient să ne întrebăm cine răspunde după producerea prejudiciului. Trebuie să ne întrebăm și cine avea obligația să cunoască riscul, cine trebuia să comunice informația, cine putea interveni și dacă instituțiile dispuneau de mecanismele necesare pentru a proteja populația înainte ca pericolul să se transforme în pierdere.

Programul de la Málaga a reunit studenți din România, Olanda, Armenia și Slovacia. Dincolo de temele discutate, însăși această diversitate a devenit parte din procesul de învățare. În fața aceleiași probleme nu aveam întotdeauna aceleași repere instituționale, aceleași experiențe sociale sau aceleași priorități. Trebuia să ascultăm, să explicăm și să acceptăm că o soluție potrivită într-un anumit context poate necesita adaptare într-altul. Pentru mine, cooperarea internațională a încetat astfel să mai fie doar o expresie întâlnită în tratate și, practic, mi-a devenit deprindere.

Cercetarea recentă asupra studenților Erasmus tratează tocmai competența interculturală ca pe o dimensiune relevantă a mobilității academice și analizează modul în care studenții participanți se raportează la integrarea într-un mediu cultural diferit. Fără a transforma mobilitatea, prin ea însăși, într-o garanție a competenței interculturale, activitatea lui Goretti Silva și al colegilor săi arată de ce experiențele internaționale trebuie concepute astfel încât contactul dintre culturi să devină învățare, nu simplă deplasare geografică[2].

Pentru un viitor jurist, această deprindere nu este secundară. Dreptul internațional, dreptul Uniunii Europene, protecția mediului, migrația, drepturile omului și gestionarea dezastrelor sunt domenii în care aproape nicio problemă serioasă nu mai încape perfect între granițele unui singur stat.

[1] United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2025. Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction 2025: Resilience Pays—Financing and Investing for Our Future. Geneva: United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://www.undrr.org/gar/gar2025. Accesat la 22 octombrie 2026.

[2] Silva, Goretti, Mariana Oliveira, Alexandra I. Correia, and Maria José Brito. 2026. "Analyzing Intercultural Competence among Erasmus Students." *Journal of International Students* 16 (3): 211–232. https://doi.org/10.32674/jqwtk312.

Prevenția ca locul în care dreptul trebuie să ajungă mai devreme

Una dintre cele mai puternice concluzii cu care am rămas după Málaga este că prevenția nu trebuie privită ca o anexă tehnică a dreptului, rezervată specialiștilor în protecție civilă sau administrație. Ea este o problemă juridică în sens profund, pentru că presupune competențe, obligații, drepturi, acces la informație, responsabilitate instituțională și protejarea persoanelor vulnerabile. Uneori, cea mai bună intervenție juridică este tocmai aceea care face inutilă intervenția juridică de după dezastru.

Acest lucru nu înseamnă că dreptul poate împiedica un cutremur, o furtună sau un val de căldură. Înseamnă însă că normele influențează calitatea construcțiilor, urbanizarea, protecția ecosistemelor, procedurile administrative, evaluarea riscurilor, funcționarea serviciilor de urgență, informarea publicului și existența sistemelor de avertizare. Pot stabili cine trebuie să acționeze și ce responsabilități există atunci când pericolul era cunoscut.

Un exemplu foarte concret îl reprezintă sistemele de avertizare timpurie. Raportul comun UNDRR–WMO din 2025 arată că 119 state, adică aproximativ 60% dintre țările lumii, raportau existența unui sistem de avertizare timpurie pentru multiple tipuri de hazard. Este un progres important, dar înseamnă și că protecția rămâne inegală. Mai mult, existența tehnică a unei avertizări nu este suficientă dacă mesajul nu ajunge la oameni, nu este înțeles, nu inspiră încredere sau nu poate fi transformat în acțiune[1]. Pentru mine, aici este vizibilă legătura dintre drept și vulnerabilitate. Un mesaj de avertizare nu protejează în același fel o persoană care dispune de transport, resurse și o locuință sigură și o persoană în vârstă, cu dizabilități, izolată social sau lipsită de mijloace. Egalitatea formală a mesajului nu produce automat egalitate în protecție.

În acest punct, evoluția recentă a dreptului internațional este deosebit de interesantă. În decembrie 2024, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a decis, prin Rezoluția 79/128, să elaboreze și să încheie, cel târziu până la sfârșitul anului 2027, un instrument juridic obligatoriu privind protecția persoanelor în caz de dezastre. În forma proiectului care stă la baza negocierilor, reducerea riscului de dezastre nu apare doar ca recomandare deoarece articolul dedicat prevenirii are în vedere măsuri legislative și de reglementare, evaluarea riscurilor, colectarea și diseminarea informațiilor și sistemele de avertizare timpurie. Procesul de negociere

[1] United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2025. Global Status of Multi-Hazard Early Warning Systems 2025: Target G. Geneva: United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://www.undrr.org/reports/global-status-mhews-2025.

este deja în desfășurare, ceea ce arată o mișcare importantă dinspre simpla reacție către construirea unei baze juridice pentru reducerea riscului[1].

Evoluția mi se pare semnificativă tocmai prin căutarea răspunsului la când un risc este cunoscut, până unde se întinde obligația de a acționa? Întrebarea nu aparține numai dreptului dezastrelor, ci este tot mai vizibilă și în jurisprudența privind schimbările climatice. În hotărârea Marii Camere din cauza *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland*, pronunțată la 9 aprilie 2024, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că protecția oferită de Convenția europeană poate acoperi efectele adverse grave ale schimbărilor climatice asupra vieții, sănătății, bunăstării și calității vieții și a constatat că Elveția nu își respectase, în cauza respectivă, obligațiile pozitive relevante. Curtea a constatat încălcarea dreptului la respectarea vieții private și de familie și a dreptului de acces la o instanță în raport cu asociația reclamantă[2].

Un an mai târziu, la 23 iulie 2025, Curtea Internațională de Justiție a emis avizul consultativ privind obligațiile statelor în materia schimbărilor climatice[3]. Avizul a furnizat o clarificare amplă a obligațiilor internaționale ale statelor privind protejarea sistemului climatic și a mediului împotriva emisiilor antropice de gaze cu efect de seră, inclusiv în raport cu principiul prevenirii prejudiciilor semnificative și cu obligația de diligență. Fiind un aviz consultativ, el nu trebuie confundat cu o hotărâre contencioasă obligatorie între două state, dar autoritatea sa juridică este importantă pentru interpretarea dreptului internațional contemporan.

Privite împreună, aceste evoluții nu înseamnă că dreptul a găsit o formulă prin care poate elimina riscul climatic. Sugerează însă, în opinia mea, ceva important, și anume că dreptul este solicitat tot mai insistent să organizeze responsabilitatea înainte ca prejudiciul să devină ireversibil, nu doar să îl constate și să îl repare după aceea. Aici se află poate cea mai importantă lecție juridică pe care am adus-o acasă de la Málaga. Prevenția nu este o formă mai puțin spectaculoasă a dreptului. Dimpotrivă, dacă privim către societățile expuse unor riscuri complexe, prevenția poate fi una dintre cele mai mature forme ale responsabilității publice.

[1] United Nations, Office of Legal Affairs, Codification Division. 2026. "United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on Protection of Persons in the Event of Disasters: Background." Actualizat la 9 septembrie 2026. https://legal.un.org/diplomaticconferences/pped/bg.shtml

[2] European Court of Human Rights (ECtHR). 2024. Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland. Application no. 53600/20. Grand Chamber Judgment, 9 April 2024. Strasbourg: European Court of Human Rights. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-233206..

[3] International Court of Justice (ICJ). 2025. Obligations of States in Respect of Climate Change. Advisory Opinion, 23 July 2025. General List No. 187. The Hague: International Court of Justice. https://www.icj-cij.org/case/187.

La CIFAL Málaga: de la principii la capacitatea de a acționa

Vizita la CIFAL Málaga mi-a permis să văd dintr-o perspectivă diferită distanța care există între un principiu internațional bine formulat și schimbarea reală pe care acel principiu ar trebui să o producă într-o comunitate. CIFAL Málaga face parte din rețeaua globală de centre afiliate Institutului Națiunilor Unite pentru Formare și Cercetare — UNITAR. În 2026, UNITAR descria CIFAL Málaga drept unul dintre cele 32 de centre ale rețelei CIFAL, prezente pe cinci continente, cu misiunea de a consolida capacitățile necesare pentru gestionarea provocărilor dezvoltării și de a crea punți între instituții publice, mediul privat și societatea civilă. Printre direcțiile sale de activitate se află sustenabilitatea, guvernanța, politicile publice, relațiile internaționale, orașele inteligente, mobilitatea și dezvoltarea durabilă[1].

Până la acea vizită, expresia „dezvoltarea capacității instituționale" mi se părea oarecum abstractă. În acel context am înțeles că o normă, chiar foarte bună, nu se aplică singură. Între adoptarea unei obligații și efectul ei în viața unei persoane există oameni care trebuie să cunoască norma, instituții care trebuie să coopereze, bugete care trebuie alocate, date care trebuie interpretate, avertizări care trebuie comunicate și decizii care trebuie luate uneori sub presiunea timpului. De aceea, reziliența se construiește astfel.

Un sistem juridic poate prevedea evaluarea riscului, însă cineva trebuie să știe să realizeze acea evaluare și altcineva trebuie să o folosească. Poate impune informarea cetățenilor, dar comunicarea trebuie să fie accesibilă. Poate stabili planuri de evacuare, dar acestea trebuie testate, actualizate și adaptate celor care nu se pot evacua singuri. Poate consacra protecția mediului, dar administrațiile locale au nevoie de competențe pentru a transforma această protecție în decizii de urbanism, infrastructură și investiții. Raportul UNDRR din 2025 formulează aceeași problemă în termeni economici: investiția în reziliență trebuie tratată ca investiție în dezvoltare și stabilitate, nu ca o cheltuială suplimentară care poate fi amânată până după producerea unui dezastru. Costul prevenirii este vizibil înaintea crizei iar beneficiul ei devine adesea vizibil tocmai prin ceea ce nu se întâmplă. Pentru un student la drept, această perspectivă este importantă deoarece mută atenția de la norma privită izolat la capacitatea instituțională de a o transforma în protecție efectivă.

Am plecat de la CIFAL Málaga cu impresia că între drept, administrație publică, formare profesională și cooperare internațională nu există granițele ferme pe care

[1] United Nations Institute for Training and Research (UNITAR). n.d. "Leadership and Sustainability: 2025, A Year of Transformation at CIFAL Málaga." UNITAR News and Stories. https://unitar.org/about/news-stories/news/leadership-and-sustainability-2025-year-transformation-cifal-malaga.

uneori le desenăm în cursuri. În practică, ele depind unele de celelalte. Și tocmai aici văd una dintre posibilele direcții profesionale pe care experiențele de mobilitate le pot deschide unui student la drept și anume spațiul în care cercetarea juridică întâlnește politicile publice, iar principiile internaționale trebuie traduse în mecanisme locale care funcționează.

Natura, cultura și comunitatea sau ceea ce încercăm, de fapt, să protejăm

Una dintre surprizele acestei mobilități a fost că unele dintre cele mai importante lecții nu au venit dintr-o sală de curs.

Vizita la Grădina Botanică din Málaga mi-a oferit un alt mod de a înțelege concepte întâlnite în documente privind mediul: biodiversitate, adaptare, ecosisteme, vulnerabilitate, interdependență. Observarea plantelor, a condițiilor de mediu în care acestea se dezvoltă și a felului în care diferite specii răspund temperaturii, apei și solului transformă termeni destul de abstracți într-o realitate vizibilă. Toată această interdependență este una dintre ideile centrale ale evaluării IPBES din 2024 privind legăturile dintre biodiversitate, apă, hrană și sănătate. Raportul analizează aceste componente împreună, în contextul schimbărilor climatice, tocmai pentru că intervenția asupra uneia dintre ele poate produce efecte asupra celorlalte. Protejarea biodiversității, securitatea apei, sănătatea și reziliența comunităților nu pot fi tratate eficient ca dosare complet separate[1].

Mi se pare că dreptul are uneori tendința de a separa ceea ce realitatea menține legat. Construim discipline, categorii juridice și regimuri distincte pentru apă, biodiversitate, sănătate publică, climă, urbanism sau patrimoniu. Separarea este necesară pentru analiză, dar poate fi periculoasă dacă uităm că obiectele reglementării noastre fac parte din același sistem.

Un jurist nu trebuie să devină biolog, climatolog sau inginer. Dar cred că trebuie să înțeleagă suficient de bine realitatea asupra căreia norma juridică produce efecte încât să știe când are nevoie de expertiza altor discipline.

Pentru mine, acesta a fost sensul mai profund al vizitei, să conștientizăm că nu putem proteja juridic în mod inteligent ceea ce nu încercăm mai întâi să înțelegem. Dimensiunea culturală a mobilității a completat această reflecție. Turul orașului,

[1] Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). 2024. Thematic Assessment Report on the Interlinkages among Biodiversity, Water, Food and Health of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Edited by Paula A. Harrison, Pamela D. McElwee, and T. L. van Huysen. Bonn: IPBES Secretariat. https://doi.org/10.5281/zenodo.13850054

prezentat cu pasiune de un ghid român, ne-a apropiat de istoria orașului Málaga, de Alcazaba, Catedrală și de identitatea culturală asociată lui Pablo Picasso. Iar acest fapt nu a fost doar o pauză între activitățile academice. A fost un alt mod de a înțelege ce înseamnă o comunitate.

Când vorbim despre protejarea oamenilor în fața dezastrelor, suntem tentați să calculăm ceea ce poate fi numărat: persoane afectate, locuințe, infrastructură, costuri economice. Toate acestea sunt indispensabile. Dar oamenii trăiesc și prin memoria locurilor, prin monumente, peisaje, piețe, obiceiuri și spații în care identitatea colectivă s-a format. Pierderea unui loc nu este întotdeauna echivalentă cu valoarea sa de reconstrucție. Tocmai de aceea, pentru mine, noțiunea de protejare a comunității s-a lărgit la Málaga. O comunitate ca populație aflată într-un teritoriu este, în același timp, și rețeaua de legături dintre oameni, natură, memorie și loc. Așadar, atunci când gândim prevenția, ar trebui să ne întrebăm nu numai câte lucruri putem salva, ci și ce anume nu poate fi înlocuit după ce a fost pierdut.

Ce ar trebui să învețe viitorul jurist

Experiența de la Málaga m-a făcut să mă gândesc mai atent și la felul în care suntem formați ca studenți la drept. Pregătirea juridică are, firesc, nevoie de rigoare doctrinară. Trebuie să învățăm izvoarele dreptului, instituțiile, procedurile, interpretarea, argumentarea și jurisprudența. Dar riscurile climatice și de dezastre ne pun în fața unor situații în care cunoașterea normei este necesară, fără a fi întotdeauna suficientă.

Cum aplicăm principiul precauției dacă nu înțelegem noțiunea de incertitudine științifică? Cum evaluăm caracterul rezonabil al unei măsuri preventive fără a înțelege probabilitatea și gravitatea riscului? Cum discutăm despre vulnerabilitate fără a observa diferențele sociale dintre persoanele expuse? Cum formulăm o politică publică eficientă fără să înțelegem datele pe care aceasta se bazează?

Literatura recentă despre educația juridică începe să pună explicit astfel de întrebări. Jennifer Campion arată că schimbările climatice sunt, prin natura lor, o problemă transversală: au o bază științifică tehnică, dar ridică simultan probleme juridice, etice și de echitate, ceea ce justifică integrarea lor interdisciplinară în formarea universitară[1]. Tot astfel, un studiu publicat în 2025 despre integrarea

[1] Campion, Jennifer. 2024. "Mainstreaming Climate Change in Legal Education." În Revitalising Higher Education: Insights from Te Puna Aurei LearnFest 2022, coordonat de Tracy Bowell, Nicole Pepperell, Anthony Richardson și Maria-Teresa Corino, 103–110. Cardiff: Cardiff University Press. https://cardiffuniversitypress.org/chapters/e/10.18573/conf2.m. Accesat la 22 octombrie 2026.

sustenabilității într-un program de drept de la Queensland University of Technology argumentează pentru dezvoltarea gândirii sistemice și a practicii reflexive, astfel încât studenții să poată lega principiile abstracte ale sustenabilității de analiza juridică, procesul decizional și viitoarea practică profesională[1]. Ori, aceste cercetări confirmă ceva ce eu am perceput mai întâi intuitiv la Málaga și anume că juristul viitorului va avea nevoie nu doar să știe mai mult drept, ci și să învețe să pună dreptul în dialog cu alte forme de cunoaștere.

Nu cred că aceasta diminuează identitatea profesiei juridice. Dimpotrivă, o face mai responsabilă. Cum altfel? Într-un dosar privind un risc climatic, juristul trebuie să poată asculta un climatolog. Într-un proiect urban, trebuie să înțeleagă argumentele unui inginer și ale unui urbanist. Într-o strategie de evacuare, trebuie să audă perspectiva specialiștilor în sănătate, protecție civilă și asistență socială. În protejarea biodiversității, trebuie să știe ce întrebări să adreseze ecologului. Iar în toate aceste situații trebuie să păstreze ceea ce este specific formării juridice, iar acest lucru este atenția pentru drepturi, competențe, proceduri, responsabilitate, echitate și controlul puterii. Desigur, interdisciplinaritatea nu înseamnă ca juristul să pretindă că este expert în toate, ci înseamnă să recunoască limitele propriei expertize fără a renunța la obligația de a înțelege problema.

Cred, de asemenea, că educația juridică pentru prevenirea dezastrelor trebuie să acorde un loc special vulnerabilității. O regulă aparent neutră poate produce efecte foarte diferite asupra persoanelor. O măsură de evacuare, o asigurare, o politică de reconstrucție sau un sistem digital de avertizare pot fi excelente în teorie și inaccesibile exact celor mai expuși în practică.

De aceea, din punct de vedere juridic ne punem problema dacă există o măsură și pentru cine funcționează acea măsură? În acest sens, lecția prevenției este și o lecție despre drepturile omului. Protecția reală începe atunci când persoanele aflate în pozițiile cele mai fragile nu reprezintă o notă de subsol adăugată la sfârșitul politicii publice, ci una dintre întrebările de la care proiectarea ei începe.

[1] Woolaston, Katie, Alex Philp, Sarah Enzenhofer, Amy Jones, Rachel Hews, Bridget Lewis, and Carmel O'Neill. 2025. "Embedding Sustainability in Law Curricula: A Mindset Shift for Future Lawyers." International Journal of Sustainability in Higher Education. Publicat online la 19 septembrie 2025. https://www.emerald.com/ijshe/article-abstract/doi/10.1108/IJSHE-12-2024-0878/1299220/Embedding-sustainability-in-law-curricula-a?redirectedFrom=fulltext. Accesat la 22 octombrie 2026.

Ce aducem acasă dintr-o mobilitate

Este ușor să măsurăm o mobilitate prin fotografii, certificate, cursuri urmate sau orașe vizitate. Mai greu este să măsurăm ceea ce rămâne după întoarcere. Pentru mine, adevărata valoare a experienței de la Málaga se află în întrebările și ideile pe care le-am adus acasă.

Am înțeles mai bine de ce dreptul internațional mă atrage: nu pentru că ar fi un drept îndepărtat de viața de zi cu zi, ci tocmai pentru că unele dintre cele mai importante probleme ale vieții contemporane nu pot fi rezolvate în interiorul unei singure jurisdicții. Clima, dezastrele, biodiversitatea și deplasarea persoanelor ignoră frontierele administrative pe care dreptul le trasează atât de precis.

Am înțeles și că responsabilitatea nu trebuie redusă la sensul de sancțiune. Există o responsabilitate care precedă culpa, și anume responsabilitatea de a vedea riscul, de a nu ignora informația, de a pregăti instituțiile și de a proteja persoanele despre care știm că vor fi cel mai greu afectate. Mi se pare importantă și pentru modul în care ne imaginăm profesia juridică. Uneori ne gândim la jurist ca la persoana care intră în scenă după apariția conflictului. Dar juristul poate participa și la redactarea unei legi înainte ca riscul să devină criză, la elaborarea unui plan de reziliență, la protejarea accesului publicului la informație, la evaluarea unei politici climatice, la cooperarea dintre instituții sau la proiectarea unor reguli care reduc vulnerabilitatea.

Dar, pentru mine, argumentul cel mai important nu este financiar. Este uman. Prevenția înseamnă ca un copil să nu-și piardă școala, ca o persoană în vârstă să primească avertizarea la timp, ca o familie să nu-și piardă locuința într-o zonă despre care se știa că este expusă, ca un oraș să nu descopere după dezastru că infrastructura sa nu era pregătită, ca un ecosistem să nu fie apărat abia după degradarea sa ireversibilă.

De aceea, expresia „dreptul înaintea dezastrului” pe care am folosit-o în titlu, a ajuns să însemne pentru mine ceva foarte concret. Nu un drept care promite imposibilul și elimină toate riscurile, ci un drept care obligă societatea să ia în serios ceea ce știe. Un drept care întreabă înainte de criză dacă informația există, dacă instituțiile comunică, dacă resursele sunt disponibile, dacă cei vulnerabili sunt văzuți și dacă decizia de astăzi nu construiește riscul de mâine.

Málaga mi-a arătat, de asemenea, că o experiență Erasmus+ nu se încheie în momentul în care avionul aterizează acasă. Ea continuă în întrebările pe care le aducem la seminar, în temele pe care alegem să le cercetăm, în felul în care privim o știre despre o inundație sau un val de căldură și, poate, în direcția profesională pe care începem să o construim. M-am întors, astfel, cu mai mult interes pentru

dreptul internațional, dar și cu mai puțină certitudine că problemele importante pot fi încadrate confortabil într-o singură disciplină.

Iar dintre toate întrebările aduse de la Málaga, una a rămas pentru mine mai importantă decât celelalte: cum pot folosi ceea ce învăț pentru ca protecția dată de drept să ajungă la oameni nu numai după ce au suferit un prejudiciu, ci suficient de devreme pentru ca acel prejudiciu să poată fi evitat? Cred că aici începe, pentru un viitor jurist, una dintre cele mai serioase forme ale responsabilității.

Bibliografie

Campion, Jennifer. 2024. "Mainstreaming Climate Change in Legal Education." În Revitalising Higher Education: Insights from Te Puna Aurei LearnFest 2022, coordonat de Tracy Bowell, Nicole Pepperell, Anthony Richardson și Maria-Teresa Corino, 103–110. Cardiff: Cardiff University Press. https://cardiffuniversitypress.org/chapters/e/10.18573/conf2.m.

European Court of Human Rights (ECtHR). 2024. Verein KlimaSeniorinnen Schweiz and Others v. Switzerland. Application no. 53600/20. Grand Chamber Judgment, 9 April 2024. Strasbourg: European Court of Human Rights. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-233206.

European Environment Agency (EEA). 2024. European Climate Risk Assessment. EEA Report 01/2024. Copenhagen: European Environment Agency. https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/european-climate-risk-assessment.

Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). 2024. Thematic Assessment Report on the Interlinkages among Biodiversity, Water, Food and Health of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Edited by Paula A. Harrison, Pamela D. McElwee, and T. L. van Huysen. Bonn: IPBES Secretariat. https://doi.org/10.5281/zenodo.13850054.

International Court of Justice (ICJ). 2025. Obligations of States in Respect of Climate Change. Advisory Opinion, 23 July 2025. General List No. 187. The Hague: International Court of Justice. https://www.icj-cij.org/case/187.

Silva, Goretti, Mariana Oliveira, Alexandra I. Correia, and Maria José Brito. 2026. "Analyzing Intercultural Competence among Erasmus Students." Journal of International Students 16 (3): 211–232. https://doi.org/10.32674/jqwtk312.

United Nations Institute for Training and Research (UNITAR). n.d. "Leadership and Sustainability: 2025, A Year of Transformation at CIFAL Málaga." UNITAR News and Stories. https://unitar.org/about/news-stories/news/leadership-and-sustainability-2025-year-transformation-cifal-malaga.

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2025. Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction 2025: Resilience Pays—Financing and Investing for Our Future. Geneva: United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://www.undrr.org/gar/gar2025

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). 2025. Global Status of Multi-Hazard Early Warning Systems 2025: Target G. Geneva: United Nations Office for Disaster Risk Reduction. https://www.undrr.org/reports/global-status-mhews-2025.

United Nations, Office of Legal Affairs, Codification Division. 2026. “United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on Protection of Persons in the Event of Disasters: Background.” Actualizat la 9 septembrie 2026. https://legal.un.org/diplomaticconferences/pped/bg.shtml.

Woolaston, Katie, Alex Philp, Sarah Enzenhofer, Amy Jones, Rachel Hews, Bridget Lewis, and Carmel O’Neill. 2025. “Embedding Sustainability in Law Curricula: A Mindset Shift for Future Lawyers.” International Journal of Sustainability in Higher Education. Publicat online la 19 septembrie 2025. https://www.emerald.com/ijshe/article-abstract/doi/10.1108/IJSHE-12-2024-0878/1299220/Embedding-sustainability-in-law-curricula-a?redirectedFrom=fulltext.

World Meteorological Organization (WMO). 2026. “European State of the Climate 2025: Record Heatwaves from the Mediterranean to the Arctic, While Glaciers Shrink and Snow Cover Declines.” Comunicat de presă, 29 aprilie 2026. https://wmo.int/news/media-centre/european-state-of-climate-2025-record-heatwaves-from-mediterranean-arctic-while-glaciers-shrink-and.